

การศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียน
โรงเรียนวัดโคก (ธูปะเตมีย์อุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

Participatory Action Study to Develop student Discipline of
Wat Khok School (Thupatemi Uppatham). Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary
Educational Service Area District Office 1

ประภาพร ยอดย้อย

Prapaporn Yodyoy

โรงเรียนวัดโคก (ธูปะเตมีย์อุปถัมภ์) : Wat Khok School (Thupatemi Uppatham)

*Corresponding Author e-mail: Jang.prapaporn@gmail.com

ตอบรับบทความ (Received) : 6 มกราคม 2567

เริ่มแก้ไขบทความ (Revised) : 2 กุมภาพันธ์ 2567

รับบทความตีพิมพ์ (Accepted) : 27 มีนาคม 2567

เผยแพร่ออนไลน์ (Available Online) : 25 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

บทความครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน 1) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาวินัยของนักเรียน โรงเรียนวัดโคก (ธูปะเตมีย์อุปถัมภ์) 2) เพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียน โรงเรียนวัดโคก (ธูปะเตมีย์อุปถัมภ์) โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม มีผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย คือ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 และผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครู จำนวน 5 คน และผู้ให้ข้อมูลจำนวน 72 คน ได้แก่ ครู จำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวน 30 คน ผู้ปกครอง จำนวน 30 คน เครื่องมือในการวิจัยค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบประเมินพฤติกรรมวินัยของนักเรียน 4) บันทึกการประชุม ข้อมูลจากแบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละของความก้าวหน้า ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต นำมาสรุป เป็นความเรียง

คำสำคัญ:- การศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม; พัฒนาวินัยของนักเรียน

Abstract

This article aims to evaluate 1) to study the process of developing discipline of Watkhok School., 2) to developing discipline of Watkhok School through the process of participatory action research. The sampling group consisted of the researcher, and 5 co-researchers who were classroom teachers in charge of grade 1–6. The informants comprised 7 basic education, 5 teachers in charge teachers in charge of grade 1–6, 30 parents, 30 students. The instruments used were Opinion poll, Execution condition questionnaire, Interview, Behavior assessment, Meeting record and Performance record form. Quantitative data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and Effectiveness Index. Content Analysis was applied for qualitative data.

Keywords:– Participatory Action Study; Develop Student Discipline

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันกันในทุกๆ ด้านเพื่อให้ก้าวทันกระแสโลก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจการเมือง การปกครอง สังคม วัฒนธรรม ที่สำคัญ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาท กลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวันโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนมีการใช้เทคโนโลยีจนมีผลต่อสภาพร่างกายและจิตใจมากขึ้นบางครั้งเด็กและเยาวชนมีความสับสนในการเลือกใช้ค่านิยมที่เหมาะสม ไม่สนใจในสิ่งรอบข้างขาดการควบคุมตนเอง ทำให้พฤติกรรมด้านวินัยในตัวเองเปลี่ยนแปลงไปด้วย เมื่อเด็กและเยาวชนขาดวินัย ปัญหาขาดจิตสำนึกในการรักษาวัฒนธรรมค่านิยมที่ดีงามก็เกิดขึ้น ซึ่งการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนนั้นเป็นเรื่องเกิดจากการฝึกฝน อบรม และปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็ก เพราะวินัยนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปฏิบัติในสังคมการปกครองประชาธิปไตย ใช้ควบคุมความประพฤติของคน เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม และเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การพัฒนานวินัยให้กับนักเรียนนั้นผู้ใหญ่

สามารถสร้างวินัยให้กับนักเรียนได้ คือ การสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างกัน การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กหลีกเลี่ยงการให้แรงเสริมต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูควรมีการให้ข้อมูลสะท้อนกลับในเชิงแก้ไขพฤติกรรมต่อนักเรียน และปฏิบัติตน คอยชี้แนะตักเตือน รวมทั้งให้เหตุผลข้อดีข้อเสียต่างๆ (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2558)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนดให้ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีความสุข เช่นเดียวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่กำหนดให้กระบวนการ จัดการเรียนรู้แก่นักเรียนต้องมีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสังคมทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่าง มีความสุข ทั้งในสภาวะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้สังเกตเห็นความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงกำหนดนโยบายโรงเรียนคุณธรรมขึ้น พร้อมทั้งกำหนดพันธกิจให้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม นำความรู้และมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและ พัฒนาสู่ประชาคมโลก ขณะเดียวกัน โรงเรียนวัดโคก (ฐปะเตมีย์อุปถัมภ์) ก็ได้ตอบรับนโยบายและเห็นความจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงได้ดำเนินการจัดทำคู่มือประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมา ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในภาพรวม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านวินัย คิดเป็นร้อยละ 78.67 โรงเรียนวัดโคก (ฐปะเตมีย์อุปถัมภ์), 2562 และจาก

การสำรวจความคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครอง โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็น เรื่อง "ปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดโคก (อู่ปะเตมีย์อุปถัมภ์)" ผลปรากฏว่าส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่นักเรียนขาดมากที่สุด คือ ด้านวินัย นอกจากนี้ในวันที่ ในวันที่ 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 เวลา 09.30 น. ได้มีการประชุมร่วมกันระหว่าง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการนักเรียน จำนวน 19 คน เพื่อสนทนาวิเคราะห์ปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่ได้จากการสำรวจเบื้องต้น ในการประชุมครั้งนี้ได้ลงคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่เป็นปัญหาและควรได้รับการพัฒนา โดยใช้วิธีนับคะแนนจากการลง ความคิดเห็นของผู้ร่วมประชุมในกระดาษโน้ตที่ผู้ศึกษาแจกให้ จากนั้นรวมความถี่จากความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด ผลปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 16 คน ได้ลงความคิดเห็นว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่นักเรียนมีปัญหาและควรได้รับการแก้ปัญหาเร่งด่วนคือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัย รองลงมา ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 5 คน ได้ลงความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านใฝ่เรียนรู้ ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 2 คน ได้ลงความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านจิตสาธารณะ และผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 1 คน ได้ลงความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านมุ่งมั่นในการทำงาน จากผลการรวมความถี่ความคิดเห็นในที่ประชุม ผู้ร่วมประชุมจึงได้ลงความเห็นเห็นว่า "ควรมีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยเป็นอันดับแรก เนื่องจากการที่นักเรียนมีวินัย มีความเคารพกฎกติกาของโรงเรียนชุมชนหรือสังคมจะเป็นการแสดงออกถึงการมีคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง รวมทั้งการมีวินัยนั้นเป็นพื้นฐานของการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านอื่นๆ อีกด้วย" ฉะนั้น การพัฒนาวินัยของนักเรียนนั้นบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันคิด ร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาโดยผ่านกระบวนการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งถือได้ว่าเป็นการดำเนินการที่มีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามาร่วมในการพัฒนาวินัยของนักเรียน ตั้งแต่ร่วมกันวิเคราะห์สภาพ

ปัญหาาร่วมตัดสินใจหาแนวทางแก้ปัญหาและดำเนินการ รับผิดชอบจนกระทั่งสิ้นสุดการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาวินัยที่ยั่งยืน

จากสภาพปัญหาและผลจากการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและสนใจในการพัฒนาด้านวินัยของนักเรียนโดยใช้การศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีกิจกรรมโดยกำหนดขอบเขตการพัฒนาวินัยของนักเรียนให้เป็นไปตามกฎระเบียบของโรงเรียน 3 ด้าน คือ 1) ด้านความประพฤติ 2) ด้านการแต่งกาย 3) ด้านทรงผม โดยเฉพาะด้านความประพฤตินั้น ส่วนใหญ่ให้ความเห็นเป็นไปในเชิงพฤติกรรมออกมาจากข้างใน หรือที่เรียกว่า วินัยในตนเอง และ แบ่งพฤติกรรมย่อยออกเป็น 4 เรื่อง คือ 1) การรักษาความสะอาด 2) ความรับผิดชอบในหน้าที่ 3) การเข้าแถวและเข้าคิว 4) การแสดงความเคารพ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มีผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยให้ข้อมูลคือ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อปรับเปลี่ยนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนให้ดีขึ้น และใช้เป็นพื้นฐานหรือแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในข้ออื่นๆ ให้มีคุณภาพมากขึ้น นักเรียนปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยเพื่อตอบสนองต่อกระแสของความต้องการของสังคมและประเทศชาติต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาวินัยของนักเรียน โรงเรียนวัดโคก (ฐปะเตมีย์อุปถัมภ์)
2. เพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียน โรงเรียนวัดโคก (ฐปะเตมีย์อุปถัมภ์) โดยใช้การศึกษา

เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน

ความหมายของวินัยนักเรียน

พนัส หันนาครินทร์ (2542) กล่าวว่า วินัยในสถานศึกษา หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบหรือข้อบังคับต่างๆ คิดขึ้นด้วยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ ที่เห็นคุณค่าของ การปฏิบัติตามกฎตามข้อบังคับที่สถานศึกษาสร้างขึ้นไว้และตนเองก็ต้องเห็นด้วย

ว่าเป็นสิ่งที่ดำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยอันจะนำมาซึ่งความสุข และความเสมอภาคแก่สมาชิกทุกคนในสังคมนั้น

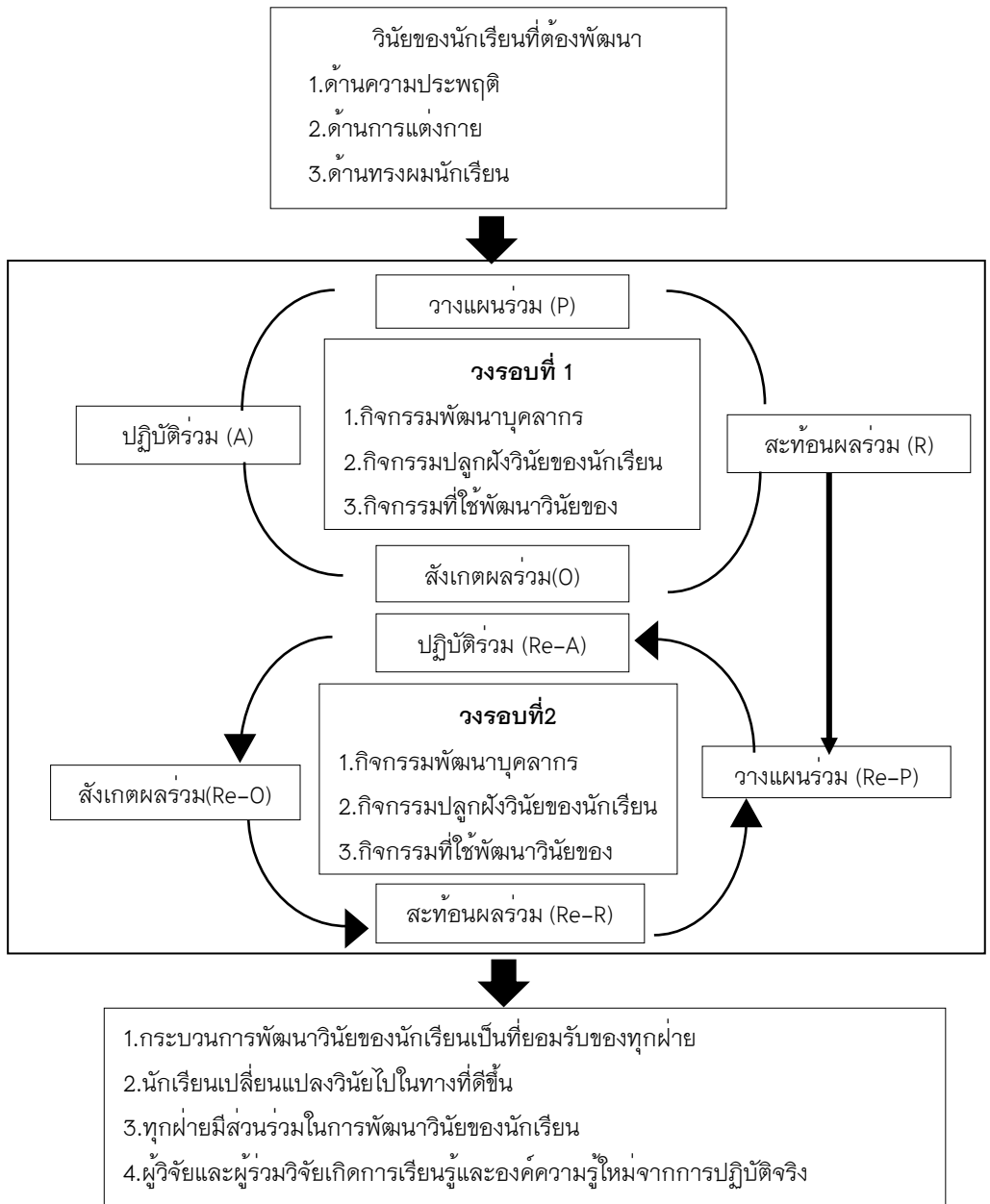
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ได้ให้ความหมายของคำว่า "วินัย" ไว้คือ ระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ เช่น วินัยทหาร ทหารต้องยึดมั่นในวินัย ดังนั้นวินัยนักเรียนจึงหมายถึง นักเรียนต้องยึดมั่นในระเบียบ ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติของโรงเรียน สำหรับภาษาอังกฤษคำว่าวินัย ใช้คำว่า Discipline แปลว่า ทำตามคำสั่งสอนของผู้นำ

พระราชวรมุณี (ประยูร ปรยุตโต, 2548) ได้แสดงธรรมไว้ว่าการสร้างวินัยที่ดี ที่สุดต้องอาศัยธรรมชาติของมนุษย์ ด้วยการเริ่มต้นจากการยอมรับว่ามนุษย์ส่วนใหญ่อยู่ด้วยความเคยชิน การสร้างวินัยจึงต้องทำให้วินัยเป็นพฤติกรรมที่เคยชิน โดยพยายามเอาพฤติกรรมที่ดี ที่มีวินัย ให้เด็กทำเป็นครั้งแรกก่อนซึ่งได้แก่ในช่วงปฐมวัย หลังจากนั้นเมื่อเด็กทำบ่อยๆ ซ้ำๆ ก็จะทำให้เกิดความเคยชิน และเป็นวิถีชีวิตในที่สุด

สรุปว่า วินัย หมายถึง การปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ กฎหมายของสังคมหรือสถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุขและเรียบร้อย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปความหมายของวินัยนักเรียนไว้ว่า พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติและข้อกำหนดของโรงเรียนรวมทั้งการเคารพเชื่อฟังครู อาจารย์ ตลอดจนคำสั่งสอนของโรงเรียนโดยอาศัยการฝึกให้รู้จักการปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาวินัยของนักเรียนโรงเรียนวัดโคก (ฐปะเตมีย์อุปถัมภ์) ตามกฎกระทรวงกำหนดความประพฤติ การแต่งกาย และแบบทรงผมนักเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ การไว้ทรงผมนักเรียน ปี 2563 โดยใช้การศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และกำหนดกรอบแนวคิดการศึกษา ได้ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียนโรงเรียนวัดโคก (อู่ปะเตมีย์อุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1” รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. ประชากร

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 โรงเรียนวัดโคก (อู่ปะเตมีย์อุปถัมภ์) จำนวน 30 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 เป็นกลุ่มที่ได้รับการประเมินวินัยทุกภาคเรียนและ มีความจำเป็นต้องพัฒนาวินัยไปพร้อมกัน

1.2 ผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยให้ข้อมูล ในที่นี้คือ ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 5 คน ได้แก่ ครู จำนวน 5 คน และผู้ให้ข้อมูลจำนวน 72 คน ได้แก่ ครู จำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 จำนวน 30 คน ผู้ปกครอง จำนวน 30 คน (นักเรียน 1 คนต่อผู้ปกครอง 1 คน)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียนโรงเรียนวัดโคก(อู่ปะเตมีย์อุปถัมภ์) กฎกระทรวงกำหนดความประพฤติ การแต่งกาย (สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย, 2563) และแบบทรงผมนักเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ การไว้ทรงผมนักเรียน ปี 2563 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) โดยใช้การศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มีการดำเนินการตามแนวคิดของ Kemmis and Mc Taggart (1998 อ้างถึงในอังคณา ตุงคะสมิต, 2550) ซึ่งมีขั้นตอนประกอบด้วย

4.2.1 การวางแผน

4.2.2 การปฏิบัติ

4.2.3 การสังเกต

4.2.4 การสะท้อนผล

และวินัยของนักเรียน ไว้ 3 ด้าน คือ 1) ด้านความประพฤติประกอบด้วย การรักษาความสะอาด ความรับผิดชอบในหน้าที่ การเข้าแถวและเข้าคิวการแสดง ความเคารพ 2) ด้านการแต่งกาย และ 3) ด้านทรงผมนักเรียน

3. ระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ปีการศึกษา 2563 แบ่งออกเป็นวงรอบที่ 1 ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ถึง วันที่ 30 พฤศจิกายน 2563
วงรอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2563 ถึง วันที่ 9 เมษายน 2564

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

การสรุปผลการศึกษาค้างครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

1. ผลการศึกษาระบบการการพัฒนานิยามของนักเรียนโรงเรียนวัดโคก (ฐปะเตมีย์อุปถัมภ์) โดยใช้กระบวนการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่เรียกว่า วงจร PAOR มีทั้งหมด 2 วงรอบ ขึ้นตอน ได้แก่ 1) วงรอบที่ 1 (ขั้นตอนที่ 1-4) ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต การสะท้อนผล 2) วงรอบที่ 2 (ขั้นตอนที่ 1-4) ได้แก่ การวางแผนใหม่ การปฏิบัติใหม่ การสังเกตใหม่ การสะท้อนผลใหม่ พบว่า การพัฒนานิยามของนักเรียน โรงเรียนวัดโคก (ฐปะเตมีย์อุปถัมภ์) โดยใช้กระบวนการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรม 4 กิจกรรมหลัก ในการพัฒนา คือ 1) กิจกรรมพัฒนาบุคลากร 2) กิจกรรมปลูกฝังวินัยของนักเรียน 3) กิจกรรมที่ใช้ในพัฒนานิยามของนักเรียน 4) กิจกรรมพัฒนาประเมินวินัยของนักเรียน ภาพรวมในการปฏิบัติตามกระบวนการอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการพัฒนานิยามของนักเรียน โรงเรียนวัดโคก (ฐปะเตมีย์อุปถัมภ์) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า

2.1 สภาพปัญหาของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นักเรียนจากผลการสำรวจความคิดเห็นทั้งครู ตัวแทนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ

นักเรียน จากการเรียงลำดับปัญหา และการลงคะแนนเสียง พบว่า ลำดับของปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านที่ควรพัฒนาและแก้ปัญหา ก่อน คือ ปัญหานักเรียนขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านวินัย ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แตกต่างกันยากที่จะพัฒนานั้น ผู้ศึกษาและผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันสรุปขอบเขตการพัฒนาวินัยของนักเรียนให้เป็นไปตามกฎระเบียบของโรงเรียน 3 ด้าน คือ 1) ด้านความประพฤติ 2) ด้านการแต่งกาย 3) ด้านทรงผม โดยเฉพาะด้านความประพฤตินั้น ส่วนใหญ่ให้ความเห็นเป็นไปในเชิงพฤติกรรมออกมาจากข้างใน หรือที่เรียกว่า วินัยในตนเอง โดย แบ่งพฤติกรรมย่อยออกเป็น 4 เรื่อง คือ 1) การรักษาความสะอาด 2) ความรับผิดชอบในหน้าที่ 3) การเข้าแถวและเข้าคิว 4) การแสดงความเคารพ

2.2 ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ผลที่ได้คือ ร่วมกันวางแผนปฏิบัติงาน กำหนดกิจกรรม และปฏิทินปฏิบัติงาน โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม โดยมีผู้มีส่วนได้เสียเสนอข้อมูลและความต้องการ และใช้หลักการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT analysis)

2.3 ได้กระบวนการพัฒนา คือ กระบวนการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สำหรับใช้ในพัฒนาวินัยของนักเรียน และใช้กิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ในการสอดแทรกที่ส่งผลต่อการพัฒนาวินัย ได้แก่ 1) กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ 2) กิจกรรมปลูกฝังวินัยของนักเรียน 3) กิจกรรมที่ใช้ในพัฒนาวินัยของนักเรียน 4) กิจกรรมพัฒนาวินัยของนักเรียน

2.4 ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แสดงบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวินัยของนักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้วิจัย) เป็นผู้นำหน้าที่ประสานระหว่างผู้ร่วมวิจัยเนื่องจากมีอำนาจในการตัดสินใจ และสั่งการให้ผู้ใต้บังคับสามารถปฏิบัติได้โดยอาศัยข้อมูลที่ถ้อยอาศัยกัน เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ ครูเป็นผู้นำดำเนินกิจกรรมและเป็นผู้ร่วมวิจัย ตั้งแต่ขั้นวางแผน ปฏิบัติ คอยสังเกต บันทึก ประเมินพฤติกรรมของนักเรียนประจำชั้นของตน ทำให้เข้าถึงข้อมูลนักเรียนได้ง่าย

2.5 ผลที่จากการจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยของนักเรียนโรงเรียนวัดโคก (ฐปะเตมีย์อุปถัมภ์) โดยใช้กระบวนการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) พบว่า หลังการพัฒนา วงรอบที่ 1 นักเรียนมีพฤติกรรมวินัยของนักเรียนอยู่ในระดับมาก หลังจากพัฒนาวงรอบที่ 2 นักเรียนมีพฤติกรรมวินัยของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยหลัง

การพัฒนา วงรอบที่ 2 นักเรียนมีร้อยละความก้าวหน้าของพฤติกรรมวินัยของนักเรียนสูงกว่า ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ยร้อยละ 73.85 พิจารณารายกิจกรรมดังนี้

1) กิจกรรมพัฒนาบุคลากร ใช้วิธีการสร้างข้อตกลงร่วมกัน ผลที่เกิดขึ้นครูคือ ได้ฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ที่ตรงเวลา ครูแต่งกายเป็นแบบอย่าง ครูทำหน้าที่กำกับ ติดตาม เอาใจใส่ นักเรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร เปรียบตนเสมือนพ่อแม่ ผู้บริหาร (ผู้ศึกษา) สร้างขวัญกำลังใจแก่ครู มีการเสริมแรงเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก และมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน เกิดความตระหนักเห็นความสำคัญของการพัฒนาวินัยของนักเรียน และมีความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

2) กิจกรรมปลูกฝังวินัยของนักเรียนผลที่เกิดขึ้น คือ กิจกรรมโฮมรูม และกิจกรรมจริยธรรมสุดสัปดาห์ ชวนกันทำดีวันนี้อย่างดี มีผลทำให้พฤติกรรมของนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น นักเรียนมีส่วนร่วมและรู้จักหน้าที่รับผิดชอบตนเอง เมื่อได้รับการอบรม และฝึกฝนเป็นประจำ

3) กิจกรรมที่ใช้ในพัฒนาวินัยของนักเรียน ผลที่เกิดขึ้นคือ กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จเป็นที่พอใจ ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาด้าน ความประพฤติ เรื่อง การรักษาความสะอาด นักเรียนเข้าใจและรู้จักทำความสะอาดของตัวเอง เกิดความรับผิดชอบในหน้าที่ กิจกรรมการเข้าแถว เข้าคิวหน้าเสาธงเป็นระบบดี กิจกรรมการแสดงความสามารถ นักเรียนเข้าใจและรู้จักทำความสะอาด แต่บางคนก็ยังไหวไม่ถูกต้องหรือเหมาะสมกับระดับบุคคล เมื่อเข้าอบรม ฝึกฝนบ่อยครั้งก็มีการเปลี่ยนแปลงขึ้น และนักเรียนก็พยายามทำให้ถูกต้องสวยงาม กิจกรรมพัฒนาด้านการแต่งกายและทรงผม พบว่า การแต่งกายของนักเรียนมีการปรับปรุงตนเอง มีนักเรียนไม่กี่คนที่บางวันจะแต่งกายไม่เรียบร้อย อุปกรณ์ไม่ครบ แต่ในภาพรวมวินัยในเรื่องการแต่งกายมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้น สำหรับกิจกรรมพัฒนาทรงผมนักเรียน พบว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ไม่ตัดผมผิดระเบียบ ผู้หญิงคนไหนยาวมัดรวบ คนที่ไม่ต้องการไว้ก็ตัดสั้นทรงนักเรียน

4) กิจกรรมประเมินวินัยของนักเรียน ผลที่เกิดขึ้น คือ มีระบบการประเมินนักเรียนที่ชัดเจน และเป็นกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียน โรงเรียนวัดโคก (ธูปะเตมีย์อุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

1) การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งเป็นบริบทเฉพาะ โรงเรียน อาจจะมีข้อจำกัดในการนำอ้างอิงไปใช้ แต่สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในสถานศึกษาที่มีบริบทคล้ายคลึงกันที่มุ่งพัฒนาด้านวินัยของนักเรียน

2) ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาวินัยของนักเรียน คือ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ดังนั้น ครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน จะต้องมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของการพัฒนาวินัยของนักเรียน

3) การพัฒนาวินัยของนักเรียน เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาจึงต้องมีความอดทน ความพยายาม ในการปลูกฝังและ การพัฒนา อาศัยกิจกรรมเดิม แต่ทำซ้ำไปซ้ำมา เพื่อให้เกิดเป็นนิสัย และวินัยที่เกิดจากใจ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

4) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในระยะเวลา 1 วัน สำหรับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวินัยของนักเรียนนั้น ควรมีการเพิ่มระยะเวลา อาจเป็น 3 วัน 5 วัน หรือ 7 วัน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของช่วงวัย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้มีเวลาได้เรียนรู้เพิ่มเติมมากขึ้น

1.2 สำหรับครู

1) กิจกรรมที่ต้องปลูกฝังวินัยต้องเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง ทำซ้ำจนเกิดเป็นนิสัยและต้องทำด้วยใจ โดยครูสร้างแรงจูงใจและการเสริมแรงในเชิงบวก

2) กิจกรรมที่ดีแล้ว เช่น กิจกรรมโฮมรูม การทำความสะอาด เป็นต้น โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความมีวินัยอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาค้างต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลเกี่ยวข้องกับการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการพัฒนาวิสัยทัศน์ของนักเรียน ไปพร้อมกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่นไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2558). **สร้างวินัยให้ลูกคุณ.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ชันต์การพิมพ์.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (1 พฤษภาคม 2562). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 136 ตอนที่ 57ก.

พนัส หันนาครินทร์. (2542). **ประสบการณ์ในการบริหารบุคลากร.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระราชวรமுณี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2548). **มองอเมริกาจากแก้ไขไทย.** กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์.